

JAARLIJKS CONGRES – HOOGBEGAAFDHEID – 4^E EDITIE

12 september 2019
Jaarbeurs, Utrecht

Het jaarlijks congres over hoogbegaafdheid staat dit keer in het teken van talentontwikkeling.

Dat hoogbegaafden op basis van hun intelligentie, gedrevenheid en nieuwsgierigheid getalenteerd mogen heten, dat is duidelijk. Maar komt dat talent ook altijd tot ontwikkeling? Er zijn de nodige hindernissen die hoogbegaafden kunnen ervaren, waardoor hun talenten niet optimaal ontwikkeld en / of benut worden. Gelukkig zijn er ook legio manieren waarmee je ze als hulpverlenings- of onderwijsprofessional kunt ondersteunen. Daarover gaat deze editie van het congres over hoogbegaafdheid.

Wat is talentontwikkeling en welke bijzondere betekenis krijgt dit in de context van hoogbegaafdheid? Hoe kun je hoogbegaafde mensen ecologisch begeleiden? Hoe kun je een model voor talentontwikkeling gebruiken binnen passend onderwijs en jeugdzorg? Wat voegt een intelligentietest toe aan het tot stand brengen van talentontwikkeling? Wat is zinvol cognitief aanbod voor hoogbegaafden? Hoe ondersteun je de sociaal-emotionele ontwikkeling van hoogbegaafden? En wat als de talenten van iemand die hoogbegaafd is sterk uiteenlopen en het verbale IQ een groot verschil laat zien met het performale IQ? Op deze en andere, soortgelijke vragen zullen de sprekers op dit congres uitvoerig ingaan.

Doelgroep

Dit congres is bedoeld voor iedereen met een hbo- of academisch werk- en denkniveau die beroepsmatig te maken heeft met hoogbegaafden.

Leerdoelen

- Wat er onder talentontwikkeling verstaan worden en hoe je de talentontwikkeling van hoogbegaafden kunt faciliteren en stimuleren;
- Hoe hoogbegaafden ecologisch begeleid kunnen worden;
- De relatie van hoogbegaafdheid met passend onderwijs en jeugdzorg;
- Wat de rol en plaats van intelligentietests is in het onderwijs en de hulpverlening aan hoogbegaafden;
- Wat zinvol cognitief aanbod is voor hoogbegaafden;
- Hoe je de sociaal-emotionele ontwikkeling van hoogbegaafde jeugd kunt ondersteunen;

- Op welke manier er ingespeeld kan worden op uitzonderlijk begaafde kinderen.

Programma

09.15 uur Registratie en ontvangst

10.00 uur Opening door de dagvoorzitter Dr. Guido van de Luitgaarden

10.15 uur Prof. Dr. Kathleen Venderickx [Exentra] - Talentontwikkeling bij hoogbegaafden

11.00 uur Drs. Eleonoor van Gerwen [Slim Educatief] - Ecologisch begeleiden van hoogbegaafde leerlingen

11.45 uur Pauze

12.15 uur Jan Kuipers [Cedin] - Hoogbegaafdheid, passend onderwijs en jeugdzorg

13.00 uur Lunch

14.00 uur Deelsessies ronde 1

1A Dr. Bart Vogelaar [Universiteit Leiden] - De rol en plaats van de intelligentietest

1B Renata Hamsikova [Ieku] - Uitzonderlijk begaafde kinderen – aliens op Aarde?

15.00 uur Pauze

15.30 uur Deelsessies ronde 2

2A Drs. Mia Frumau - van Pinxten [Psychologenpraktijk Frumau] - Ondersteunen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van hoogbegaafde jeugd

2B Sjoerd Verheijden MSc. [Bureau Wolters] - Duiden van cognitieve ontwikkeling en afstemmen op behoeften in de dagelijkse praktijk

16.30 uur Afsluiting

17.00 uur Einde

Sprekers en hun bijdrage

Prof. Dr. Ir. Kathleen Venderickx

Bijdrage: Positief kijken naar hoogbegaafdheid

Kathleen heeft een internationaal topsportverleden. Ze levert pionierswerk in de ontwikkeling, aanpak en begeleiding van vele duizenden hoogbegaafde jongeren en volwassenen. Kathleen staat mee aan het hoofd van Exentra, het expertisecentrum hoogbegaafdheid in Antwerpen en ze is als gastprofessor verbonden aan de leerstoel hoogbegaafdheid aan de Universiteit van Hasselt.

In deze inleidende presentatie staat talentontwikkeling bij hoogbegaafden centraal. Op welke wijze kan er positief gekeken worden naar hoogbegaafdheid en wat is nodig om talent effectief aan bod te laten komen?

Drs. Eleonoor van Gerven

Bijdrage: Ecologisch begeleiden van begaafde leerlingen

Eleonoor van Gerven studeerde pedagogiek. Na enkele jaren aan de Radboud Universiteit werkzaam te zijn geweest begon zij begin jaren negentig haar eigen onderwijsadvies- en opleidingspraktijk Slim! Educatief.

Zij ontwikkelde o.a. de geaccrediteerde post-hbo-registeropleidingen Specialist Begaafdheid; Specialist Begaafd & Speciaal; en Specialist Verrijkingsonderwijs. Eleonoor is auteur van diverse boeken over begaafdheid. Zij publiceerde onder andere 'Begaafd begeleiden', 'Aan de slag met Slimme kleuters', 'Goed onderwijs voor begaafde leerlingen' en 'De Gids, over begaafdheid in het basisonderwijs.'

Begaafdheid verwijst naar het leerpotentieel van de leerling waarbij het ontwikkelingsproces kan leiden tot uitblinken in een of meerdere domeinen. Dit ontwikkelingsproces wordt

beïnvloed door verschillende katalysatoren: het ecologisch systeem van de leerling, veranderlijke persoonskenmerken (zoals motivatie) en onveranderlijke persoonskenmerken zoals bij voorbeeld een leer- of ontwikkelingsstoornis. In deze bijdrage legt Eleonoor de nadruk op het ecologisch begeleiden van begaafde leerlingen. Wat verstaan we hieronder en hoe wordt dit gestalte gegeven in de praktijk?

Jan Kuipers

Bijdrage: Hoogbegaafdheid, passend onderwijs en jeugdzorg

Jan is gespecialiseerd onderwijsadviseur. Als ECHA specialist is hij al 20 jaar actief op het gebied van talentontwikkeling en (hoog)begaafdheid. Hij is auteur van Sidi 3, Levelwerk, De kracht in jezelf, Levelspel en Kei in hoogbegaafdheid. Tevens heeft Jan een bijdrage geleverd aan onder andere het Handboek Hoogbegaafdheid en Hoogbegaafdheid. De problematiek van (hoog)begaafde jongeren die thuiszitten of bij wie dit dreigt te gebeuren heeft zijn speciale aandacht. Vanuit zijn passie en visie ondersteunt hij het kind, de ouders en de school bij het vinden van de juiste weg naar onderwijs.

Ook (hoog)begaafde kinderen kunnen moeite hebben met naar school gaan of zitten thuis. Alhoewel hoogbegaafdheid geen stoornis is, kunnen problemen op dit vlak soms ernstig zijn. Het is belangrijk dat docenten en hulpverleners een goed beeld hebben van aard en oorzaak van hoogbegaafdheid. In deze presentatie geeft Jan inzicht in de kenmerken van hoogbegaafdheid en wordt ingegaan op problemen die deze kinderen kunnen hebben. Daarnaast gaat hij in op de rol van jeugdzorg en de rol van het onderwijs bij de begeleiding van hoogbegaafde kinderen.

Dr. Bart Vogelaar

Bijdrage: Wat levert het gebruik van intelligentietests ons op voor de begeleiding van hoogbegaafden in het onderwijs?

Bart is universitair docent bij de afdeling Ontwikkelings- en Onderwijspsychologie van het Instituut Psychologie aan de Universiteit Leiden. Zijn onderzoeksinteresses betreffen de cognitieve en intellectuele ontwikkeling van kinderen, met een specifieke focus op dynamisch testen en potentieel om te leren van hoogbegaafde kinderen, alsmede de factoren die het tot uiting komen van cognitieve potentieel faciliteren of verhinderen. Daarnaast is Bart associate editor van PAIR, het tijdschrift van de European Network on Psychoeducational Assessment, Intervention and Rehabilitation (ENPAIR).

De intelligentietest is bijna niet meer weg te denken in het huidige onderwijs. Deze tests spelen dan ook een grote rol in veel diagnostisch onderzoek, bijvoorbeeld in onderzoek naar leerproblemen. Ook voor de identificatie van hoogbegaafdheid wordt veelal een (verkorte) intelligentietest gebruikt. In deze bijdrage wordt ingegaan de rol van de intelligentietest in de onderwijspraktijk en wat we kunnen met de uitkomsten voor de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen. Tevens wordt stilgestaan bij de voordelen van het gebruik van deze tests, maar ook bij enkele haken en ogen verbonden aan de (interpretatie van de) testresultaten. Tenslotte zal een alternatieve manier worden aangereikt om het leervermogen van (hoogbegaafde) leerlingen te onderzoeken: het dynamisch testen.

Renata Hamsikova

Bijdrage: Uitzonderlijk begaafde kinderen – aliens op Aarde?

Renata is eigenaresse van het adviesbureau leKu Advies. Zij is specialist in onderwijs aan hoogbegaafden en richt zich ook op ouders van hoogbegaafde kinderen. Renata volgde de

opleiding tot ECHA specialist in Gifted Education aan de Radboud Universiteit Nijmegen en is gediplomeerd speltherapeut, coach, counselor en trainer. Zij heeft ruime expertise in het begeleiden van specifieke opvoedproblemen bij hoogbegaafde kinderen. Renata is moeder van twee hoogbegaafde kinderen en als zodanig ook ervaringsdeskundig in de ouderrol. De wet op passend onderwijs bestaat al bijna vier jaar, maar je kunt nog niet spreken van maatwerk als het om onderwijs aan uitzonderlijk begaafde kinderen gaat. Wie zijn uitzonderlijk begaafde kinderen? Dat zijn kinderen die 145+ IQ scoren op een IQ test OF waarvan een ervaren specialist zegt dat ze vermoedelijk uitzonderlijk begaafd zijn. Veel van deze kinderen zijn niet betrouwbaar te testen, daarom blijkt het niet altijd uit een IQ test. Wat is anders als je leerling uitzonderlijk begaafd is en wat kun je in de praktijk doen?

Drs. Mia Frumau- van Pinxten

Bijdrage: De sociaal-emotionele ontwikkeling bij HB

Mia is psychotherapeut/KJ en Gezondheidszorgpsycholoog. Zij heeft een psychologenpraktijk voor kinderen, jongeren of (jong-) volwassenen met (ontwikkelings)potentieel oftewel potentieel talent. Momenteel doet Mia promotieonderzoek naar 'the impact of emotional intelligence of the life success in gifted young adolescents.'

Wat is bekend over het ondersteunen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van hoogbegaafde jeugd en hoe kan dit in de praktijk vorm worden gegeven?

Sjoerd Verheijden MSc.

Bijdrage: Duiden van cognitieve ontwikkeling en afstemmen op behoeften in de dagelijkse praktijk

Sjoerd is werkzaam als trainer, coach en begeleider van leerkrachten. Hij studeerde pedagogiek en onderwijskunde en is mede eigenaar van Bureau Wolters. In het kader van passend onderwijs zijn scholen zich actief aan het ontwikkelen tot brede ondersteuningsscholen, waarin passend onderwijs geboden kan worden aan leerlingen dat afgestemd is op (specifieke) onderwijsbehoeften. Het afstemmen van het onderwijs op deze behoeften is een complexe uitdaging voor elke leerkracht. In deze deelsessie wordt met de deelnemers verkend hoe men vanuit een breed onderzoekskader zicht krijgt op de ontwikkelingsbehoeften van begaafde leerlingen en hoe op basis daarvan het cognitieve aanbod vormgegeven kan worden. Hierbij wordt uitgegaan van een integrerende benadering van het onderwijs waarbij leerinhouden zo aangeboden worden dat differentiatie op natuurlijke wijze verloopt en er in de groep kan worden afgestemd op alle leerlingen zonder dat er sprake is van individualisering van het onderwijs.

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guido is opgeleid als sociaal-pedagogisch hulpverlener en werkte in die hoedanigheid onder meer in het sociaal-cultureel werk. Hij was gedurende 16 jaar als senior onderzoeker en docent werkzaam bij Zuyd Hogeschool, lectoraat Sociale Integratie. Guido promoveerde aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming bij vermoedens van kindermishandeling. Sinds 2006 is hij verbonden aan het Euregionaal Congresburo en het Centrum voor Educatie en Supervisie. Daarnaast is hij echtgenoot en (pleeg)vader. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van het Steunpunt Mantelzorg Zuid.